

The Model of Participation of Local Communities in Promoting Earlychildhood Development of Educational Network Center 12, Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2

Nattapong Songkaew^{1*} Samit Onkong¹ and Boonlert Weeraponkan¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahajulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: natana04213@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the state of participation of local communities in promoting early childhood development; of the Center for Education Network 12 under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, and (2) study the participation patterns of local communities in promoting early childhood development. This research is a qualitative research. Data were collected by in-depth interviews from 15 stakeholders, 5 key informants, and 7 expert group discussions. The result of the study found that: to study the condition, the researcher conducted in-depth interviews with those involved in the participation of local communities in promoting early childhood development. of the Center for Education Network 12 consists of 4 steps to study the state of local community participation as follows: 1) Using local community learning resources 2) Jointly formulating the curriculum 3) Being a guest speaker in organizing learning activities, and 4) joining the basic education school committee. The form of participation of local communities in promoting early childhood development of the Center for Education Network 12 uses an operational model for early childhood development through 6 main activities, namely 1) movement and rhythm activities, 2) experience-enhancing activities, 3) creative activities, 4) free activities, 5) outdoor activities, and 6) activities educational game.

Keywords: Participation, Local Community, Promotion of Development, Early Childhood

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2

ณัฐพงศ์ สงแก้ว^{1*} สามิตร อ่อนคง¹ และ บุญเลิศ วีระพรภานต์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: natana04213@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 และ (2) ศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 วิจัยนี้เป็น วิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 ประกอบด้วยขั้นตอนการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น 2) การร่วมกันกำหนดหลักสูตร 3) การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 ใช้รูปแบบการดำเนินงานการพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่าน 6 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจ้ง และ 6) กิจกรรมเกมการศึกษา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ชุมชนท้องถิ่น, การส่งเสริมพัฒนาการ, เด็กปฐมวัย

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เมื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ ความสำคัญกับการพัฒนาการในทุกด้านของช่วงอายุแรกเกิดจนถึงห้าขวบ หรือวัยก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ที่จะมีเรียกกันว่า “เด็กปฐมวัย” ให้มีพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการแล้วก็จะสามารถเติบโตเป็นดีมีคุณภาพ ส่งผลดีต่ออนาคตของสังคมและประเทศชาติด้วยโดยมุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้เรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสมนอกจากนี้มนุษย์ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้จากผู้อื่นและมีลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้ให้ คุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิตดังกล่าวจำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สุสิทธิ์ อร่ามเนตร, 2564) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ว่า “จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับ จิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการเพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนา อย่างเต็มตามศักยภาพ โดยการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือเด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิด แก้ปัญหาด้วยตนเอง จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด

ประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมและการประเมินพัฒนาการ” การส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด -6 ปี สามารถช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัย และสามารถช่วยเสริมสร้างความผูกพันระหว่างเด็กกับผู้ปกครองซึ่งถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็ก โดยทั่วไปการส่งเสริมพัฒนาการเด็กผู้ปกครองสามารถใช้ของเล่นภูมิปัญญาชาวบ้านหรือสอดแทรกตามกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้โดยใช้สิ่งของที่มีอยู่ในบ้านมาประยุกต์ใช้ในการเล่นกับเด็กเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกรักสนุกสนานและอยากร่วมทำกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการเด็กควรจะทำตอนที่เด็กมีสภาวะทางร่างกายมีความพร้อมและมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมปลอดภัยซึ่งการดูแลเด็กปฐมวัยมักให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโต โดยใช้วิธีการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง แล้วปล่อยให้ พัฒนาการเกิดขึ้นตามวัย ต่อมาความตื่นตัวทางวิทยาการใหม่ๆ ส่งผลให้หันมาสนใจและให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม พัฒนาการเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยเฉพาะในภาวะสถานการณ์โควิด 19 นี้ผู้ปกครองหรือคนในชุมชนท้องถิ่นจะต้องตระหนักถึงพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่จะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย นี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองหรือ คนในชุมชนท้องถิ่นเป็นกำลังหลักสำคัญเช่นกัน

การพัฒนาเด็กโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองมี ส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้ารับการศึกษาของบุตรเพราะ พ่อ แม่ เป็นครูคนแรกของลูก เป็นผู้เตรียม ความพร้อมให้ก่อนที่ลูกจะเข้าสู่ระบบโรงเรียน โดยการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น เป็นการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งการสร้างเสริมการเรียนรู้ซึ่งหมายความว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและโรงเรียนสู่บ้าน การร่วมมือระหว่างบ้าน และ โรงเรียนจึงมีความหมายว่าครอบครัวเหมือนงานการศึกษา เพราะครอบครัวเป็นแหล่งสถานศึกษาแรก ของคน พ่อ แม่คือ ครูคนแรกของลูก (ศิริบงกช เจริญทอง, 2557) แนวคิด “การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น” เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามาร่วมรับรู้ ร่วมใช้สติปัญญาและความสามารถในการ ตัดสินใจ กำหนดวิธีการ และเป้าหมาย ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในเวลาเดียวกัน อันเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ที่มุ่งเน้นในเรื่อง ความสมัครใจ การมีอิสระภาพ มีความเสมอภาค การรวมพลังอย่างเข้มแข็ง มีความสอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย การพัฒนาเด็กโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองมี ส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้ารับการศึกษาของบุตรเพราะ พ่อ แม่ เป็นครูคนแรกของลูก เป็นผู้เตรียม ความพร้อมให้ก่อนที่ลูกจะเข้าสู่ระบบโรงเรียน โดยการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น เป็นการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งการสร้างเสริมการเรียนรู้ซึ่งหมายความว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและโรงเรียนสู่บ้าน การร่วมมือระหว่างบ้าน และ โรงเรียนจึงมีความหมายว่าครอบครัวเหมือนงานการศึกษา เพราะครอบครัวเป็นแหล่งสถานศึกษาแรก ของคน พ่อ แม่คือ ครูคนแรกของลูก (อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถบูรณาการความรู้ ไปใช้ในการเชื่อมโยงและแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งพัฒนากระบวนการหรือผลิตผลใหม่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะสู่ไทยแลนด์ 4.0 ในปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับปฐมวัยทั้งสิ้น 12 โรงเรียน มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 ที่เน้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้ครบทั้ง 4 ด้านที่ประกอบไปด้วย ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ - จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา โดยการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยของแต่ละโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 นั้นมีการนำชุมชนท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เช่นการเชิญมาเป็นวิทยากร การเชิญมาร่วมกิจกรรมการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย รวมถึงการนำอาชีพ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย แต่ยังไม่เป็นรูปแบบ วิธีการที่ไม่ชัดเจน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมและ

สอดคล้องกับบุคลิกภาวะของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัยใช้ในการจัดกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้านของเด็ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2
2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อน เพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-Rich Case” คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 1 คน ครูปฐมวัยจำนวน 6 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 2 และตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 3 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน อาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างแบบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ ในขั้นตอนการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เครื่องมือ

ในการวิจัยคือ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการดำเนินงาน คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะสู่การนำเสนอรูปแบบโดยการนำเสนอ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ได้จากการร่างแบบมาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยความครอบคลุมขององค์ความรู้ทั้งรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่มใช้ร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง (2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 (3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลา สัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role) (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัว ตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์นั้นต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมโดยติดต่อทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2) ขั้นตอนเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 3) ขั้นตอนนัดตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ใจกว้างใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไปสู่การนำเสนอรูปแบบโดยการจัดประชุมกลุ่มสนทนา เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ มีกระบวนการดังนี้ คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

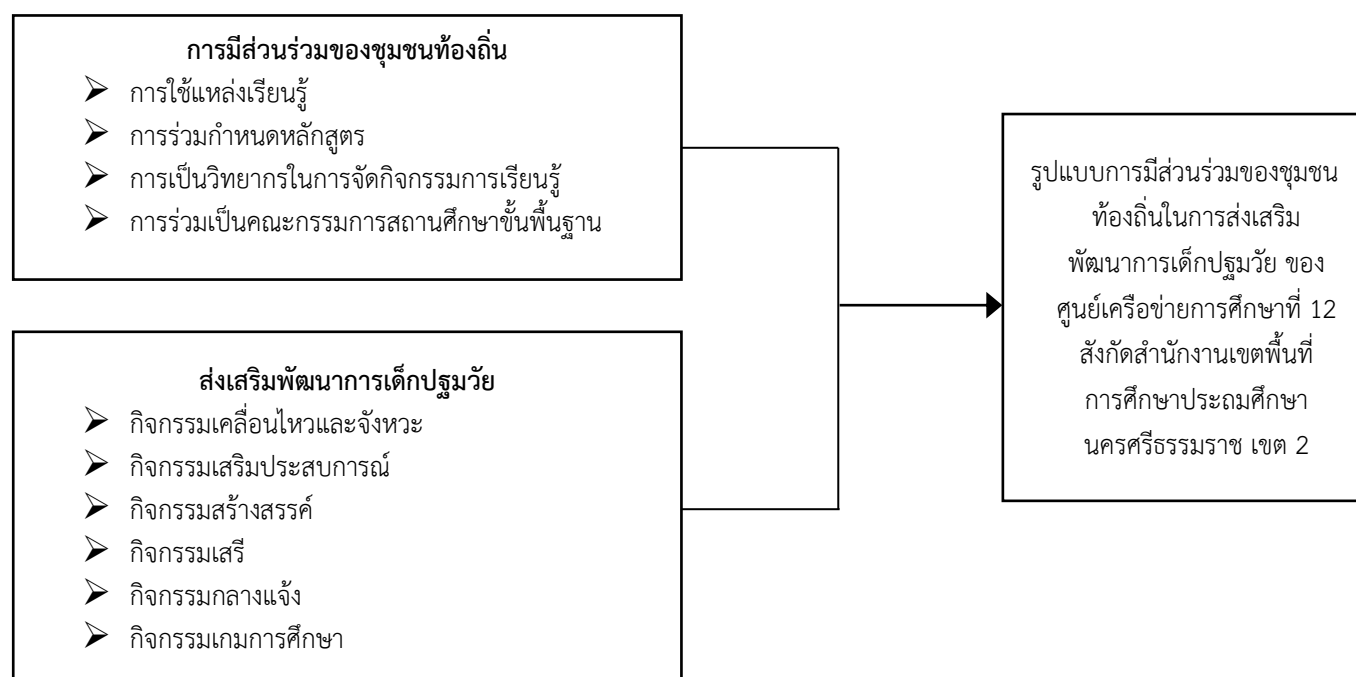
การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมารวบรวมเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามตามหลักวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม เรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงานการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ทำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามแบบประเมินต่างๆ มาพัฒนาขั้นตอนการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 สร้างเป็นรูปแบบตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่มโดยการนำเสนอ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข - ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ผู้วิจัยสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2

สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2 มีประเด็นการศึกษาประกอบด้วย การใช้แหล่งเรียนรู้

การร่วมกำหนดหลักสูตร การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงสามารถนำความรู้ที่ได้มาทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานกับชุมชนท้องถิ่นมีการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ชุมชนท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งได้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา พิธีกรรมต่างๆ สร้างโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชื่อมโยงสู่บทเรียนได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น สร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักเรียนให้เกิดพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน ผ่านการเรียนรู้จากแหล่งชุมชนท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรค การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นโรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นบางโรงเรียนอยู่ไกล ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อนักเรียนและมียกเรียนบางส่วนไม่พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้โครงการและกิจกรรมอาจไม่บรรลุไปตามเป้าหมาย แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ การนำนักเรียนไปแหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีครูควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดในส่วนของการเดินทางโรงเรียนขอความอนุเคราะห์ยานพาหนะจากผู้ปกครองในการรับ - ส่ง นักเรียน ทั้งนี้มีการประสานความร่วมมือจากชุมชนให้ทุกพื้นที่ในชุมชนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก นำรูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มมาปรับใช้และมีการสรุปอภิปรายร่วมกันตามความเหมาะสมของพัฒนาการเด็กจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในการใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น

การร่วมกันกำหนดหลักสูตรมีการประชุมภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ คณะครูบุคลากร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนเพื่อร่วมกันกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษาโดยมีการสำรวจสภาพของชุมชน วิเคราะห์พัฒนาการเด็กและความต้องการของผู้เรียน สร้างแผนผังของหลักสูตรที่จะนำไปสู่กระบวนการจัดทำหลักสูตร นำภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นบูรณาการให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับการเรียนในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ผลการดำเนินการโรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ ของภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่นำชุมชนท้องถิ่นมาบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนผ่านการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์ของหลักสูตร สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่นยิ่งขึ้น ปัญหาที่พบในการร่วมกำหนดหลักสูตรของชุมชนท้องถิ่นของโรงเรียน คือชุมชนเข้าใจด้านหลักสูตรท้องถิ่นน้อย แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นมีน้อย ขาดตัวแทนและความร่วมมือในการร่วมกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นและครูไม่ปรับเปลี่ยนบทบาทในการสอน ในการร่วมกันกำหนดหลักสูตรของชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผนโดยร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน

การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น โรงเรียนต้องมีการวางแผนและสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อจะได้เชิญวิทยากรได้ตรงตามวัตถุประสงค์ กำหนดหัวข้อที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปสู่การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นเช่น ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ หรือตัวแทนผู้ปกครอง โดยโรงเรียนจะร่วมกับชุมชนในการกำหนดทิศทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามพัฒนาการของเด็กและให้ความร่วมมืออีกทั้งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นมีปัญหาลักษณะคือ ในบางชุมชนท้องถิ่นอาจไม่มีวิทยากร มีวิทยากรไม่เพียงพอหรือไม่มีเวลารวมทั้งวิทยากรไม่มีความรู้ความเข้าใจเทคนิคการสอนและการเตรียมสื่อ ในเรื่องของการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทำให้เด็กเกิดความสนใจน้อยลง จึงไม่เป็นไปตามแผนที่โรงเรียนวางไว้ แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ โรงเรียนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยให้กับวิทยากร อาศัยความสะดวกในการเตรียมสื่อในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กมีการประสานวิทยากรล่วงหน้าเพื่อจัดสรรเวลาที่ตรงกัน จัดสรรวิทยากรที่มีความเกี่ยวข้องเนื่องกับตัวผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินและมีความสนใจในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่นมีการจัดตั้งคณะกรรมการศึกษาจากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจและให้ความสำคัญในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริม

พัฒนาการเด็กปฐมวัยควรมีผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยและครูปฐมวัยร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยให้ครบทั้ง 4 ด้าน ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา ทำให้ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี สถานศึกษาควรจัดสรร คัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความพร้อม มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อการดำเนินงานที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 มีองค์ประกอบดังนี้คือ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในประเด็นของ การใช้แหล่งเรียนรู้ การร่วมกำหนดหลักสูตร การเป็นวิทยากรในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยผ่านกิจกรรมการรู้ 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเกมการศึกษาพบว่า การพัฒนาศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) การดำเนินการ (4) การติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย และศึกษานิเทศก์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญ ได้ตรวจสอบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยผ่าน 6 กิจกรรมหลักได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเกมการศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและด้านสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา เพราะการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นจะต้องอาศัยกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยทั้ง 6 กิจกรรมหลักเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ครบในทุกๆ ด้าน

อภิปรายผล

สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 พบว่า

1) สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงสามารถนำความรู้ที่ได้มาทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานกับชุมชนท้องถิ่น มีการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนชุมชนท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งได้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา พิธีกรรมต่างๆ สร้างโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชื่อมโยงสู่บทเรียนได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น สร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักเรียนให้เกิดพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน ผ่านการเรียนรู้จากแหล่งชุมชนท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรค การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นโรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นบางโรงเรียนอยู่ไกล ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อนักเรียนและมีนักเรียนบางส่วนไม่พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้โครงการและกิจกรรมอาจไม่บรรลุไปตามเป้าหมาย แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ การนำนักเรียนไปแหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีครูควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดในส่วนของการเดินทาง โรงเรียนขอความอนุเคราะห์ยานพาหนะจากผู้ปกครองในการรับ - ส่ง นักเรียน ทั้งนี้มีการประสานความร่วมมือจากชุมชนให้ทุกพื้นที่ในชุมชนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก นำรูปแบบการเรียนรู้

แบบกลุ่มมาปรับใช้และมีการสรุปอภิปรายร่วมกันตามความเหมาะสมของพัฒนาการเด็กจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในการใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่นจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาครบทุกด้าน รวมทั้งเด็กได้เรียนรู้จากการได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องของประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนีย์ นาครุฑ (2553) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการสังเกตพัฒนาการของเด็กก่อนและหลังการจัดด้วยรูปแบบการสอน แตกต่างกันอย่างมีความคิดเห็นว่าเป็นว่า รูปแบบการสอนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด แล้วจึงตอบรับให้ผู้ปกครองเรื่อง “การพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยภูมิปัญญาไทย” พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

2) การร่วมกันกำหนดหลักสูตรมีการประชุมภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ คณะครูบุคลากร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนเพื่อร่วมกันกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษาโดยมีการสำรวจสภาพของชุมชน วิเคราะห์พัฒนาการเด็ก และความต้องการของผู้เรียน สร้างแผนผังของหลักสูตรที่จะนำไปสู่กระบวนการจัดทำหลักสูตร นำภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นบูรณาการให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ผลการดำเนินการโรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ ของภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่นำชุมชนท้องถิ่นมาบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนผ่านการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์ของหลักสูตร สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียน และชุมชนท้องถิ่นยิ่งขึ้น ปัญหาที่พบในการร่วมกำหนดหลักสูตรของชุมชนท้องถิ่นของโรงเรียน คือชุมชนเข้าใจด้านหลักสูตรท้องถิ่นน้อย แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นมีน้อย ขาดตัวแทนและความร่วมมือในการร่วมกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นและครูไม่ปรับเปลี่ยนบทบาทในการสอน ในการร่วมกันกำหนดหลักสูตรของชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผนโดยร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่กระจายอำนาจการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา ทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารจัดการ และการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการนำหลักสูตรแกนกลางในระดับชาติไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา จึงต้องได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ปกครองและคนในชุมชน โดยที่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งทิพย์ เข้มทิศ (2559) ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นการศึกษาเพื่อตอบสนองความคิดที่ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมายคือ ต้องการศึกษาคำความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ พบว่า มีค่าความสัมพันธ์กันระหว่างระดับ ทัศนคติและระบบโรงเรียนในแต่ละสิ่งแวดล้อมแต่ไม่มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของชุมชนและสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

3) การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น โรงเรียนต้องมีการวางแผนและสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อจะได้เชิญวิทยากรได้ตรงตามวัตถุประสงค์ กำหนดหัวข้อที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปสู่การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นเช่น ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ หรือตัวแทนผู้ปกครอง โดยโรงเรียนจะร่วมกับชุมชนในการกำหนดทิศทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามพัฒนาการของเด็กและให้ความร่วมมืออีกทั้งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นมีปัญหาและอุปสรรคคือ ในบางชุมชนท้องถิ่นอาจไม่มีวิทยากร มีวิทยากรไม่เพียงพอหรือไม่มีเวลาว่ารวมทั้งวิทยากรไม่มีความรู้ความเข้าใจเทคนิคการสอนและการเตรียมสื่อ ในเรื่องของการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทำให้เด็กเกิดความสนใจน้อยลง จึงไม่เป็นไปตามแผนที่โรงเรียนวางไว้ แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ โรงเรียนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยให้กับวิทยากร อำนวยความสะดวกในการเตรียมสื่อในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการ

ให้กับเด็กมีการประสานวิทยากรล่วงหน้าเพื่อจัดสรรเวลาตรงกัน จัดสรรวิทยากรที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินและมีความสนใจในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กถือเป็นการเปิดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้กับบุคคลที่มีเชี่ยวชาญในศาสตร์ต่างๆ ให้ปราชญ์หรือคนในชุมชนได้ร่วมมือกันสร้างพัฒนาการให้กับเด็กพัฒนาเด็ก ทำให้เด็กได้มีพัฒนาการครบในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ จันทร กำภัสสร (2553) ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและพัฒนาชุมชน พบว่าในการจัดการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ปราชญ์ท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อที่จะแก้ปัญหาของชุมชน ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์จริง

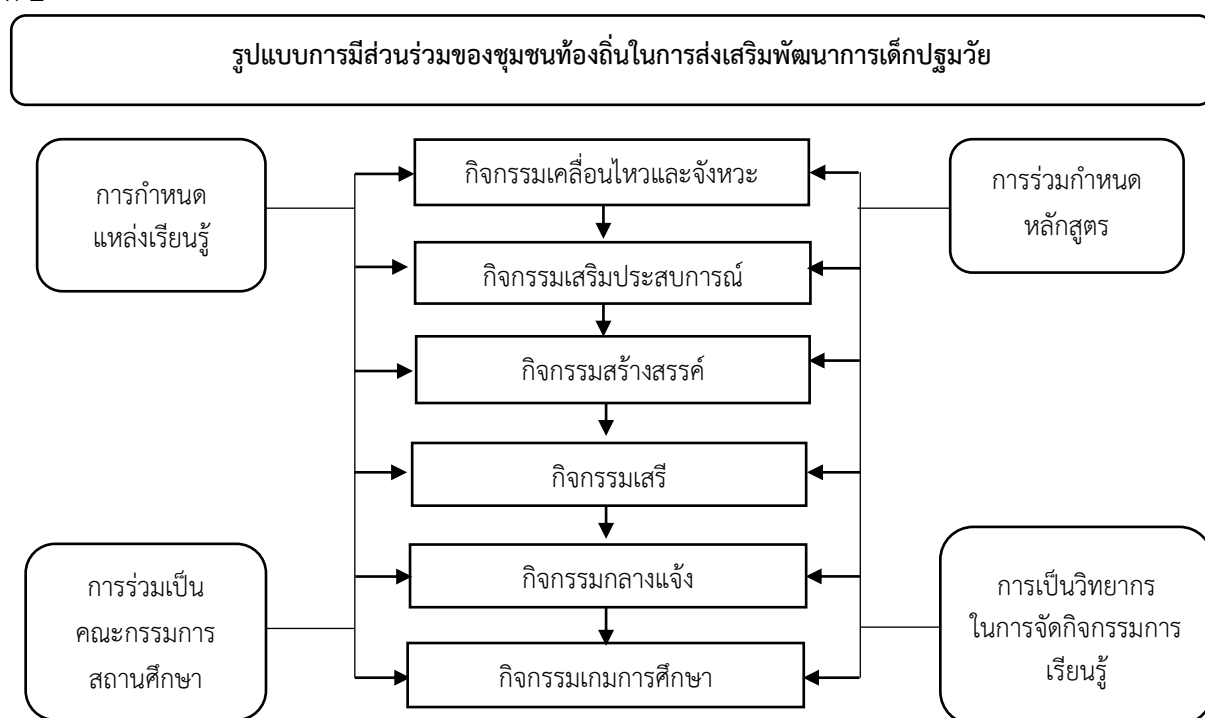
การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่นมีการจัดตั้งคณะกรรมการศึกษาจากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจและให้ความสำคัญในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยควรมีผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยและครูปฐมวัยร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยให้ครบทั้ง 4 ด้าน ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา ทำให้ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี สถานศึกษาควรจัดสรร คัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความพร้อม มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อการดำเนินงานที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการช่วยขับเคลื่อนการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามวัยของเด็กและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยทำให้โรงเรียนและชุมชนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ไพเราะ กาญจนสิงห์ (2555) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า 1) ครูและประชาชนต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาเด็กวัยรุนแรง และผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำโครงการเกี่ยวกับสันติภาพเพื่อชุมชน 2) ครูและประชาชนต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น และร่วมกิจกรรมทางศาสนากับชุมชน 3) ครูและประชาชนต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมระหว่างครูกับผู้ปกครอง เพื่อผลในการศึกษาของนักเรียน และ 4) ครูและประชาชนต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้พักอาศัยในโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การดำเนินการ 4) การติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย และศึกษานิเทศก์ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยผ่าน 6 กิจกรรมหลักได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพิน ไชยโวหาร ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามหลักสูตร ประกอบด้วยการกำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและด้านสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นจะต้องอาศัยกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยทั้ง 6 กิจกรรมหลักเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ครบในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ลำดวล ปันสันเทียะ (2555) ศึกษาการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนแบบมอนเตสซอรี ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่านการจัดกิจกรรม 6 กิจกรรมหลัก พบว่าเด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมตามแนวมอนเตสซอรีโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สู่การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 มีกรอบรูปแบบปฏิบัติในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น จำนวน 4 กิจกรรม ดังนี้ คือ 1) การกำหนดแหล่งเรียนรู้ 2) การร่วมกำหนดหลักสูตร 3) การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา โดยผ่านกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรมคือ 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา โดยมีข้อเสนอแนะ สถานศึกษานำผลการศึกษาศาภาพการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนกำหนดการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของสถานศึกษา สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย และกลุ่มเครือข่ายอื่นๆ ต่อไป ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 นำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ไปใช้ในเครือข่ายของตนเอง และให้มีการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาควรมีรูปแบบที่ชัดเจนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรุ่งทิพย์ เข้มทิศ (2559) ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นการศึกษาเพื่อตอบสนองความคิดที่ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น พบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติและระบบโรงเรียนในแต่ละสิ่งแวดล้อมแต่ไม่มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของชุมชนและสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

รูปแบบจากการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังนี้ คือ 1) การกำหนดแหล่งเรียนรู้ 2) การร่วมกำหนดหลักสูตร 3) การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา โดยการดำเนินงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้เด็กมีพัฒนาการที่เป็นไปตามวัยและพัฒนาได้เต็มศักยภาพจากการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 ประกอบด้วย ขั้นตอนการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น 2) การร่วมกันกำหนดหลักสูตร 3) การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 ใช้รูปแบบการดำเนินงานการพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่าน 6 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจ้งและ 6) กิจกรรมเกมการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ควรมีการจัดโครงการอบรมรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอนทุกภาคเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานโครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เพียงพอ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ดำเนินโครงการวิจัยเพื่อติดตามผลการพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

2. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 สถานศึกษานำผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนกำหนดการดำเนินการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาต่อไป

2.2 กลุ่มเครือข่ายอื่นๆ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 นำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ไปใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินการภายในเครือข่ายของตนเอง

2.3 มีการติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 ไปใช้

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาในเครือข่ายอื่นๆ ต่อไป

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่นำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยไปใช้

3.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จันทร กำภัสสร. (2557). *การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 2*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).
- จันรอล เงินคำ. (2553). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ชูลีพร อร่ามเนตร. (2560). *ลงทุนคุ้มค่าเริ่มที่ “เด็กปฐมวัย”*. สืบค้น 17 สิงหาคม 64. จาก <https://www.komchadluek.net/general-knowledge/349279>.
- ดวล ปันสันเทียะ. (2555). *ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ทัศนีย์ นาคุณทรง. (2553). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ไพเราะ กาญจนสิงห์. (2555). *แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแม่สอด*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).
- รุ่งทิพย์ เข้มทิศ. (2559). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเรียนกับชุมชนโรงเรียนเทศบาลเฉลิมฉมัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- รุ่งทิพย์ เข้มทิศ. (2559). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเรียนกับชุมชนโรงเรียนเทศบาลเฉลิมฉมัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ศิริบงกช เจริญทอง. (2557). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี).
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2561) *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี*. *วารสารร่วมพฤษภา* มหาวิทยาลัยเกริก, 36(3), 45-65.